

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

11. januar 2008

Høringsuttalelse – NOU 2007:11 Studieforbund – læring for livet

Norsk forbund for fjernundervisning og fleksibel utdanning (NFF) oppfatter NOU 2007:11 som en god beskrivelse av en viktig del av voksnes læring i samfunnet vårt siden 1950, og en drøfting av hvordan studieforbundene kan fortsette i denne viktige rollen. Vi ser behov for en tilsvarende beskrivelse av andre sider av den enorme kunnskapsformidlingen som har skjedd siden andre verdenskrig og de ulike utdanningstilbyderes rolle i utviklingen.

I denne uttalelsen vil vi berøre de fem punktene som er opplistet i høringsbrevet.

Ny målstruktur

Som utvalget presiserer er det viktig å *tydeliggjøre* studieforbundene roller og oppgaver. Ikke minst er det viktig for studieforbundene selv. Av de seks anbefalte overordnede målene for studieforbundene (kap 7.6.1) er det mål 4 og 6 som konkret omhandler opplæringstilbud (6. Å være en selvstendig arena for læring og et supplement til offentlige utdanningstilbud for voksne, og 4. Å bidra til motivasjon og tilgang til kunnskap og kompetanse for alle ...). Vi antar at bildet av studieforbundene roller og oppgaver kan bli enda tydeligere om målene knyttes opp til de ulike rollene. For eksempel i følgende rekkefølge:

- 1) bidra til demokrati- og kulturbygging (mål 1, 3 og 5)
- 2) bidra til den enkeltes egenutvikling (mål 2 og 3)
- 3) bidra til kompetanseutvikling/være utdanningstilbyder (mål 4 og 6)

Det er først og fremst for rollen som utdanningstilbyder at en kan trekke paralleller til fjernundervisningsskolene (mål 4 og 6). Som beskrevet i kap. 6 er det en lang tradisjon i samarbeid mellom studieforbund og fjernundervisningsskoler om kombinert undervisning. En av årsakene til at det er færre kombinerte tilbud nå enn tidligere, er at mange ønsker en mer individuell tilpasning og større fleksibilitet i studie-startpunkt og progresjon. Enkelte av studieforbundene bruker fjernundervisning i sine tilbud, og en av dem har også meldt seg inn i NFF. Noen studieforbund og fjernundervisningsskoler er både samarbeidspartnere og konkurrenter i markedet. For slike tilbud bør også statsstøtten være lik, og den må være basert på samme beregningsgrunnlag. Se under ”Tilskuddsordninger nederst på side 2.

Ny lov for ikke-formell opplæring

Utvalget foreslår en ny lov for en ”ny og mer samlet sektor for frivillig, fortjenestefri opplæring utenfor det formelle utdanningssystemet”. Utvalget foreslår videre at folkehøgskoler og fjernundervisningsskoler omfattes av en slik lov. NFF har vanskelig for å se hvilken *begrunnelse* utvalget har for å trekke inn NFF og folkehøgskolene i samme lov. Det har ikke vært noen drøfting mellom utvalget og NFF omkring dette. Vi stiller oss noe undrende til forslaget, dersom det *kun* grunngis med at vi i dag ligger under samme lov. Ny lov er ett av utvalgets forslag for å klargjøre og styrke studieforbundene stilling. Men vi kan

ikke se at dette er grunn nok for å ta med fjernundervisningstilbyderne, og dermed endre deres rammevilkår, uten først å ha gjort en grundig utredning om hele sektoren.

Uten tvil er det relativt store forskjeller mellom studieforbund og fjernundervisningsskoler når det gjelder utdanningstilbudene totalt sett, selv om det også finnes en del likheter og parallelle tilbud. Det aller meste av tilbudene i fjernundervisning er kompetansegivende, og faller inn under det formelle utdanningssystemet. Som et eksempel går mange av elevene opp til eksamen i fag i videregående skole (som privatister). Det tilbys også mange høgskolestudier, hvor studentene går opp til eksamen innenfor det formelle utdanningssystemet, gjennom samarbeid mellom fjernundervisningstilbyder og høgskole eller universitet. En rekke studietilbud faller inn under fagskoleutdanning, som godkjennes av NOKUT, og som dermed inngår i det formelle utdanningssystemet.

Mens uttrykket ”fortjenestefri opplæring” gjelder for de tilbud som i dag går under voksenopplæringsloven, vil uttrykket ”frivillig opplæring” skille studieforbundene fra fjernundervisningstilbyderne. Frivillighetselementet i organisasjonene som er tilsluttet studieforbundet finnes ikke på tilsvarende måte hos fjernundervisningsskolene. De er gjerne stiftelser uten medlemmer og elementer av medlemmers frivillige innsats tilknyttet.

Styrket regionalt ansvarsområde

Utvalget foreslår å styrke det regionale ansvarsområdet for å møte voksnes og regionens behov for kompetanse (pkt 7.6.4- 7.6.5). Det foreslås at fylkeskommunen får en rolle som ansvarlig for voksnes læring i et regionalt utviklingsperspektiv – som utvikler og koordinerer av kompetansefremmende tiltak. Det anføres et sterkt argument for dette, nemlig at de voksne skal ha *ett* sted å henvende seg til. Det vil muligens være klokt å avvete en avklaring om fylkeskommunenes framtid, slik at en ikke bygger opp noe som må omorganiseres igjen, dersom det blir endringer i det fylkeskommunale forvaltningsnivået.

Vi etterlyser en konkretisering av hva en styrking av det regionale ansvarsområdet vil innebære. Betyr dette at fylkene både skal avdekke behov og utvikle nye studietilbud? Eller skal det gjøres i samarbeid med studieforbundene gjennom partnerskapsavtalene, eller skal alle – både offentlige og private – tilbydere trekkes inn? Eller skal fylkeskommunene bare stå for behovsklargjøring og innkjøp av tilbud? Skal det fylkeskommunale ansvaret også omfatte NAVs brukere og opplæring/utføring for dem?

Det finnes i dag muligheter for å søke etter utdanningstilbud på nett, bl a på utdanning.no. Dette er en tjeneste som også voksne benytter, men vi antar at voksne rettselever ville ha god bruk for en sentral veiledningstjeneste på telefon, altså *ett* sted å henvende seg for å få rede på hvordan de skal gå fram, hva de har rett til, hvilke tilbud de kan få osv. Ikke alle voksne er fortrolig med nettsøk, og mange foretrekker muntlig veiledning. Det vil være effektivt om en slik veiledningstjeneste kan betjene hele landet. NFF vil foreslå at det vurderes å etablere en sentral veiledningstjeneste, spesifikt for voksne med rett til grunnskole og videregående skole, og med direkte integrering til utdanning.no sin database for godkjente tilbud fra de ulike tilbyderne, både offentlige og private. Videre kan forespørsler, både spørsmål og svar, fortløpende samles under en ”Mest stilte spørsmål”-tjeneste på nett. Dette kan gjøres tilgjengelig (integrert og sømløst) på alle nettstedet som jobber med voksnes læring, både i fylkene og sentralt. Vi tror at en slik sentral tjeneste med lett tilgang til svar, både på nett og telefon, vil øke den enkelte voksnes *motivasjon* for å gå i gang med utdanning. En slik

tjeneste kunne legges til for eksempel Vox. En veiledningstjeneste kan knyttes nært til fylkeskommunene, slik at påmelding til utdanningstilbud kan effektueres via veiledningstjenesten. Det bør også være god kontakt til tilbyderne, som gir veiledning når det gjelder de konkrete kurs og studier, med vanskelighetsgrad, forkunnskaper osv.

På side 72 i utredningen står det beskrevet hvordan Rogaland fylkeskommune skaffer opplæring til rettselever. Dette synes å være en arbeidsmåte som ivaretar de individuelle behovene og gir voksne adgang til den utdanningen de ønsker. For oss ser dette ut til å være effektiv måte å betjene rettselevne på. Vi mener at denne arbeidsmåten, sammen med en sentral veiledningstjeneste, vil ivareta voksne rettselever på en god måte. Her vil Studieforbundene finne sin naturlige plass blant de aktuelle tilbyderne.

Den foreslåtte partnerskapsmodellen reiser en rekke spørsmål. Skal det inngås slike avtaler med alle tilbydere, eller skal studieforbundene stå i en særstilling som samarbeidspartnere for fylkeskommunene. Det sistnevnte vil kunne bli en uakseptabel konkurransevridning.

Tilskuddsordninger

NFF kan si seg enig i at det er ønskelig å samordne regelverket som regulerer tilskudd til fjernundervisning og opplæringstiltak i studieforbund (punkt 7.6.3). Det er i dag en prinsipiell forskjell i tilskuddsberegningen for studieforbund og fjernundervisning. Mens studieforbund har *deltaking* i kurs som beregningsgrunnlag, har fjernundervisning *fullføringer* som grunnlag for beregningen. Vi vil her vise til arbeidet som ble gjort av Regelverksutvalget, som avga sin innstilling i februar 2001.

Den anbefalte finansieringen med flere tilskuddsordninger kan sees som en god tilpasning til studieforbundenes virksomhet i dag. På den annen side er den svært sammensatt og kan dermed bli tungvint og tung å administrere. Med en så vidt skreddersydd ordning for studieforbund, blir det også vanskelig å få til samordning og felles lovregulering med andre tilbydere. Vi ser en fare for at den foreslåtte ordningen kan bli lite robust i forhold til samordning, og i forhold til samfunnsutvikling og endrede behov. NFF reiser stor tvil om den foreslåtte flerdelte ordningen egner seg for fjernundervisningsskolene. Vi ser pr i dag ingen grunn til å vrake en sentral tilskuddsordning som har fungert bra i mange år.

Godkjenning av studieforbund

Utvalget peker på det faktum at studieforbund i dag tilbyr eksamensrettet opplæring, uten at det finnes system for kvalitetssikring. Utvalget anbefaler at det settes i gang utviklingsprosjekter, for å vurdere om det er hensiktsmessig å innføre en godkjenningsordning for etter- og videreutdanning som ikke faller inn under lov om fagskoleutdanning. NFF støtter forslaget om en slik vurdering. Det er stor oppmerksomhet omkring kvalitetssikring av utdanningstilbud, både i vårt land og i Europa, og det er nokså innlysende at ethvert studietilbud bør være kvalitetssikret.

Kvalitetsnormer for utdanning gjennom studieforbund kan være en vei å gå. Vi viser her til NFFs kvalitetsnormer som ble utarbeidet etter at departementet i 1992 ba om at det ble laget veiledende kvalitetsnormer for fjernundervisning. Normene har vært gjennomgått og revidert ved flere anledninger, og brukes i dag aktivt av de offentlig godkjente fjernundervisningsinstitusjonene. Normene har også vært benyttet i mange andre

Norsk forbund for fjernundervisning
og fleksibel utdanning

sammenhenger, blant annet ved oppbygging av kvalitetssystemer ved ulike utdanningsinstitusjoner, og som idébank ved utvikling av kvalitetsnormer i flere andre land.

Vennlig hilsen
Norsk forbund for fjernundervisning og fleksibel utdanning

Torhild Slåtto
daglig leder

Brevet er også sendt som e-post til postmottak@kd.dep.no